

Investigating the Youth Participation in the Prevention of Drugs and Psychotropic Substances and Psychosocial Factors Related to it

Siroos Ahmadi *

Professor, Dept. of Social Science, Yasouj University, Yasouj, Iran.

Maryam Mokhtari

Associate Professor, Dept. of Social Science, Yasouj University, Yasouj, Iran.

1. Introduction

The widespread spread of drugs is one of the most important social problems in the world. According to documents, as many as 346 million people around the world are drug addicts and it is still increasing. Today, the main approach in different countries with problems of drugs is to emphasize on the preventive programs. Considering that a significant part of the people involved in drugs are young people, the use of young people and their capacities, in the framework of community-based prevention to deal with drugs, can be an effective and appropriate solution in drug prevention. Therefore, this research aims to investigate the level of youth participation in drug prevention, and to determine its relationship with some psychosocial factors as well. In this line, the research questions are as follows:

Is there a significant relationship between responsibility, awareness of the harmful consequences of drugs, problem-solving skill, and the police performance, with youth participation in drug prevention?

2. Literature Review

Participating in drugs prevention is a complex activity and therefore is influenced by numerous factors. A factor affecting participation is responsibility. Responsibility is a powerful social norm that directs people towards the victims. Naturally, people who are more responsible, feel more loyalty, commitment and obligation to others. Therefore, theoretically, responsible people are expected to be more inclined to participate in preventive plans against the drugs. Another factor is awareness. In

* Corresponding Author: sahmadi@yu.ac.ir

How to Cite: Ahmadi, A; Mokhtari, M. (2023). Investigating the Youth Participation in Drugs and Psychotropic Substance Prevention and Its Related Psycho-Social Factors, *Journal of Social Work Research*,10(35), 111-144.

experimental psychology, it is assumed that human behavior is a function of the knowledge and information that they obtain. If information changes, behavior changes as well. Awareness directly affects behavior. Considering that young people basically pay more attention to scientific arguments, it can be expected that participation in drug prevention will be increased by raising awareness of the consequences and effects of drugs. Another effective factor on participation is skill or the ability to solve the problems. Problem solving is a cognitive and behavioral process that results from the application of knowledge and skills to achieve a goal. Problem-solving skills are basically learned, and consequently it is expected that the participation of young people in drug prevention will be increased with increasing problem-solving skills. Finally, another effective factor on the participation of young people in the prevention of drugs is the performance of the police. Police is the main responsible for the security in every society, but due to the increase in social deviances and crimes, and the complexity of confronting and controlling them, the police alone cannot prepare order and security. Therefore, police needs a community-oriented strategy. It is thought that the performance of the police and their behavior with the people can develop the level of participation of the people.

3. Methodology

This is a quantitative research that has been conducted using the survey technique. The statistical society includes young people aged 18-30 in Yasouj, Dehdasht and Gachsaran, of which 325 people were selected using a multi-stage random sampling. The research tools for measuring the participation in drug prevention, police performance, awareness of the consequences of drugs, and responsibility are researcher-made questionnaires, but to measure the problem-solving skills, the Social Problem-Solving Inventory (SPSI) prepared by D'Zurilla et al. (2002) was employed.

4. Results

Based on the descriptive findings of the research, the mean participation in drug prevention is at an average level. In addition, based on the analytical findings of the research, the variables of police performance, awareness of consequences, and problem-solving skills have a significant relationship with participation in drug prevention, and are able to explain 0.206 of the variance of the dependent variables.

5. Discussion

Based on the analytical findings, there is a significant relationship between awareness of the harmful consequences of substances and participation in its

prevention. Theatrically, awareness is an important part of the learning process and affects behavior. Accordingly, due to the negative consequences of drugs, with the increase of youth awareness, their participation in drug prevention will be increased. In addition, there is a significant relationship between problem solving skills and participation in drug prevention. Theoretically, problem solving skills can contribute to drugs prevention because it provides the necessary abilities to do it. Thus, people who had stronger problem-solving skills had a higher involvement in drug prevention. Finally, there is a significant relationship between the evaluation of police performance and participation in drug prevention. Theatrically, police are the main responsible for order and security but for various reasons, police cannot achieve them alone and need a community oriented strategy. Therefore, young people who had more positive evaluation of the police in the field of respect for the people and lawfulness of the police, had more participation in drug prevention.

6. Conclusion

This research concludes that, by improving the performance of the police, increasing awareness of the consequences of drugs and psychotropic substances, and finally, improving problem solving skills, it is possible to increase the participation of young people in the prevention of drugs. It is clear that, in that case, one of the most important social problems of the Iranian society, can be alleviated.

Keywords: Participation in Prevention, Responsibility, Police Performance, Awareness of the Consequences, Problem-solving skill.

بررسی مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان گردان‌ها و عوامل اجتماعی روانی مرتبط با آن^۱

استاد گروه علوم اجتماعی دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

چکیده

به دلیل پیچیدگی و شیوع گسترده مواد و روان گردان‌ها، تلاش می‌شود از ظرفیت‌های جامعه همچون جوانان در جهت پیشگیری از این آسیب اجتماعی استفاده شود. پژوهش حاضر تلاش کرده است مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان گردان‌ها را بررسی و رابطه آن را با مسئولیت‌پذیری، عملکرد پلیس، آگاهی از پیامدهای مواد و روان گردان‌ها، مهارت حل مسئله، و برخی متغیرهای جمعیتی مورد تحلیل قرار دهد. این پژوهش از نوع کمی است و به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری، جوانان ۱۸-۳۰ سال در شهرهای یاسوج، گچساران و دهدشت هستند که ۳۳۲ نفر به عنوان نمونه تعیین و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای، انتخاب شدند. ابزار تحقیق، جهت سنجش مشارکت در پیشگیری از مواد و روان گردان‌ها، مسئولیت‌پذیری، عملکرد پلیس، و آگاهی از پیامدهای مواد، پرسشنامه‌های پژوهشگر ساخته بودند که با استفاده از اعتبار محتوا و همسانی درونی به روش آلفا کرونباخ، تعیین اعتبار و پایایی شدند. به علاوه، جهت سنجش مهارت حل مسئله از پرسشنامه دزریلا و همکاران (۲۰۰۲) استفاده گردید. یافته‌های توصیفی نشان دادند، مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان گردان‌ها در سطح متوسط رو به پایین است و به ویژه در بعد رسمی (تعامل و همکاری با پلیس) پایین است. یافته‌های استنباطی نشان دادند، ارزیابی عملکرد پلیس، آگاهی از پیامدهای مواد و روان گردان‌ها، مهارت حل مسئله، و سکونت در شهر گچساران رابطه معناداری با مشارکت در پیشگیری از مواد و روان گردان‌ها دارند و ۰/۲۰۶ از تغییرات آن را تبیین می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: مشارکت در پیشگیری، مسئولیت‌پذیری، عملکرد پلیس، آگاهی از پیامدها، مهارت

حل مسئله

۱. مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «بررسی نقش جوانان در مبارزه با مواد مخدر و روان گردان‌ها و عوامل مرتبط با آن در استان کهگیلویه و بویراحمد» است که با حمایت دفتر تحقیقات کاربردی استان کهگیلویه و بویراحمد انجام شده است.

* نویسنده مسئول: sahmadi@yu.ac.ir

طرح مسئله

شیوع گسترده مواد یکی از آسیب‌های اجتماعی مهم در دنیای معاصر است، به گونه‌ای که تقریباً تمامی کشورهای جهان، درگیر این مقوله می‌باشند. حسب پنجمین ویرایش طبقه‌بندی اختلالات روانپزشکی (حاجبی، ۱۳۹۶: ۳۸) مواد در ده گروه عمده شامل دخانیات، حشیش، الکل، مواد افیونی، محرک‌ها، داروهای آرام‌بخش و ضد اضطراب و خواب‌آور، توهم زاها، مواد استنشاقی، کافئین، و سایر مواد دسته‌بندی می‌شوند که هر یک از آنها دارای انواعی است. مواد دارای این خصلت اساسی‌اند که باعث اعتیاد می‌شوند که خود، ریشه و مبنای تمام آسیب‌های اجتماعی است. بنا بر گزارش دفتر مقابله با مواد مخدر و جرائم سازمان ملل (UNODC, 2018: 7) بالغ بر ۳۴۶ میلیون نفر در سراسر جهان، معتاد مواد هستند که این رقم، در حال گسترش است. پیامدهای زیان‌بار اعتیاد در ابعاد مختلف باعث شده است، جوامع مختلف تمرکز گسترده‌ای بر این مقوله داشته باشند. امروزه، رویکرد عمده در ممالک مختلف جهان، تأکید بر برنامه‌های پیشگیرانه است (UNODC, 2020: 9) و این امر در ایران نیز توسط سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان مورد اقبال قرار گرفته است (صرامی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۰). یک رویکرد اساسی در این زمینه، پیشگیری اجتماع محور است که طی آن از ظرفیت‌های نهادهای جامعه همچون سازمان‌های مردم‌نهاد^۱ و برنامه‌های اجتماع محور استفاده می‌شود (محمدی، ۱۳۹۶: ۸۵).

با توجه به اینکه، بخش قابل توجهی از افراد درگیر مواد را جوانان تشکیل می‌دهند (UNODC, 2022: 14)، استفاده از جوانان و ظرفیت‌های آنان، در چارچوب پیشگیری اجتماع محور، جهت مقابله با مواد، می‌تواند یک راهکار مؤثر و مناسب در پیشگیری از مواد باشد (UNODC, 2020: 9). مشارکت جوانان در پیشگیری از مصرف مواد می‌تواند گستره‌ای از فعالیت‌ها را از «تحت امر بزرگسالان» بودن تا «تصمیم‌گیری مشترک با بزرگسالان» دربرگیرد (Hart, 1992: 11). سازوکار اساسی استفاده از ظرفیت‌های جوانان

1. NGOs

در برنامه‌های پیشگیری از مواد این است که جوانان به دلیل تشابهات سنی و تشابهات در افکار و ایده‌ها و نگرش‌ها، توانایی اثرگذاری‌شان بر یکدیگر به مراتب بیش از اثرگذاری بزرگسالان بر آنهاست (Franzes, 2015: 201; Macionis, 2017: 150).

به علاوه، جوانان به دلیل مقتضیات سنی، از توان و قدرت بدنی مناسبی برای فعالیت‌های مختلف برخوردارند. اگر جوانان نسبت به مواد و تبعات زیان‌بار آن، حساسیت نشان دهند، می‌توان از شیوع مواد به‌طور عام، و در بین جوانان به‌طور خاص، به میزان قابل توجهی کاست. بر همین مبناست که در ممالک مختلف جهان، برنامه‌های گسترده پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها در مدارس، دانشگاه‌ها، و خانواده‌ها اجرا می‌شوند تا ضمن پیشگیری از سوء مصرف مواد و روان‌گردان‌ها، از ظرفیت‌های گسترده جوانان در مقابله با گسترش آن استفاده نمود (UNODC, 2022: 18).

وجود ۴/۴ میلیون نفر افراد دارای اختلال مصرف مواد و روان‌گردان‌ها در کشور (صرامی، ۱۴۰۱)، پایین آمدن سن مصرف مواد و شیوع سریع آن در بین جوانان (آزاد ارمکی و صرامی، ۱۳۹۷: ۲۹)، همسایگی با افغانستان و جمهوری آذربایجان به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده تریاک، و مواد صنعتی (صرامی و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۱؛ احمدی، ۱۳۸۴: ۱۶۴) باعث شده است، مواد در ایران و کلیه استان‌های آن از جمله استان کهگیلویه و بویراحمد، یک مسئله اجتماعی مهم باشد. بر این اساس، استفاده از ظرفیت‌های جوانان، یک رویکرد مناسب در مواجهه با مواد می‌باشد اما این مهم کمتر به صورت علمی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. با این تفصیل، پژوهش حاضر به دنبال این است که نشان دهد، اولاً، میزان و نحوه مشارکت جوانان در استان کهگیلویه و بویراحمد در مقابله با مواد چگونه است؟ و ثانیاً، این امر متأثر از چه عوامل روانی-اجتماعی است؟

پیشینه پژوهش

شایگان و اصغر زاده (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی جایگاه مشارکت مردم در پیشگیری اجتماعی از جرائم مواد پرداختند. این پژوهش که به روش تحلیلی توصیفی انجام شده است

نشان داد، مردم به روش‌های مختلفی می‌توانند به پیشگیری اجتماعی از مواد کمک کنند. به علاوه، وجود امکاناتی همچون اعلام شماره تلفن‌های مشخص، اختصاص پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، اعلام شماره‌های پیغام‌گیر، اعلام صندوق پستی، اهمیت دادن مسئولین به گزارش‌های مردمی و واکنش سریع به گزارش‌ها، می‌توانند به مشارکت بیشتر مردم کمک کنند. یزدان پناه و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی اثر برنامه آموزشی جامعه محور پیشگیری از سوء مصرف مواد بر کاهش رفتارهای پرخطر پرداختند. این پژوهش که به روش مداخله‌ای در یک روستا در دوره زمانی شش ماهه انجام شد، نشان داد، میانگین نمره رفتارهای پرخطر بعد از اجرای برنامه آموزشی به‌طور معناداری کاهش یافت.

شایگان (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی مشارکت زنان در پیشگیری از اعتیاد پرداخت. این پژوهش که به روش کمی و بر روی ۱۶۲ نفر از زنان ۲۰ سال به بالا در تهران انجام شد نشان داد، مشارکت زنان در اقدامات پیشگیرانه از مصرف مواد بسیار کم است و عمده مشارکت آنها در زمینه فرزندان و تشویق آنان به تفریحات سالم است. به علاوه، مهم‌ترین اقدام مسئولان در تشویق مشارکت زنان، اهمیت دادن به گزارش‌های مردمی و عکس‌العمل سریع در برابر گزارش‌هاست.

کوینتن^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی در آمریکا در بین جوانان دانشجوی تلاش کردند اثر جوانان را بر کاهش مصرف ماری‌جوانا مورد بررسی قرار دهند. در قالب این پژوهش دانشجویان به گسترش اعلامیه‌های خدمات عمومی در خصوص پیشگیری از ماری‌جوانا و سایر مواد پرداختند. نتایج این پژوهش که از نوع پیگیری در طول مدت یک سال بود نشان داد، «خطر» ادراک شده مصرف ماری‌جوانا در بین مخاطبین آن اعلامیه‌ها، کاملاً افزایش یافته بود.

ابدی^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی در آمریکا به بررسی نقش جوانان در کاهش مصرف الکل در بین هم‌تایانشان پرداختند. این پژوهش که در قالب دو مطالعه و بر روی

1. Quinton
2. Abadi

جوانان ۲۳-۱۸ ساله انجام شد بدین صورت بود که جوانان ابتدا تحت آموزش قرار گرفتند تا بتوانند با دوستانشان در مورد چگونگی کاهش خطرات «الکل» صحبت کنند. نتایج نشان داد، اطلاعات افراد از الکل و نیز رفتارهای حمایتی افزایش یافته بود. به علاوه، نتایج بیانگر این بود که مصرف الکل به ویژه در طی «رانندگی» به طور قابل توجهی کاهش یافته بود.

رید^۱ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی در آمریکا به بررسی عوامل مرتبط با مشارکت شهروندان در پیشگیری از سوءمصرف مواد پرداختند. این پژوهش که به روش پیمایشی و بر روی ۲۸۳ نفر در نواحی شهری انجام شد، نشان داد، سطوح بالاتر ادراک رفتارهای منحرفانه در محله رابطه معناداری با مشارکت در پیشگیری از سوءمصرف مواد دارد.

دایموند^۲ و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهشی در آمریکا با استناد به رویکرد اجتماع محور تلاش کردند، فعالیت‌های اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، و مکان‌های بدون مواد و الکل را با استفاده از جوانان ترویج دهند. نتایج این پژوهش نشان داد، جوانان به گونه‌ای موفقیت‌آمیز درگیر فعالیت‌های پیشگیری از مواد و الکل شده بودند.

مروری بر مطالعات پیشین به ویژه مطالعات داخلی بیانگر آن است که عمده آنها بر مشارکت به طور عام تأکید داشته و بر جوانان به طور خاص متمرکز نبوده‌اند. بر این اساس، پژوهش حاضر با تمرکز بر جوانان تلاش می‌کند، چشم‌انداز روشن‌تری در این حوزه ترسیم نماید.

مبانی نظری

مشارکت

مشارکت به معنای شرکت کردن یا درگیر شدن در رویدادی یا فعالیتی است و بر حسب موضوع، در پنج حوزه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، و روانی، مطرح است (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶: ۴۶). اهمیت اساسی مشارکت این است نقش مهمی در برنامه‌های

1. Reid
2. Diamond

توسعه دارد (محسنی تبریزی و دیگران، ۱۳۹۵: ۹؛ محسنی تبریزی، ۱۳۸۷: ۲؛ World Bank, 1996). بر همین مبنای استفاده از مشارکت مردم به عنوان یک منبع اساسی در برنامه‌های توسعه مورد توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان است. به‌طور طبیعی، پیشگیری از مواد یک فعالیت چندبعدی و پیچیده است و پلیس به تنهایی قادر به انجام موفق آن نیست. پیچیدگی آسیب‌های اجتماعی باعث شده است که از دهه‌های پایانی قرن بیستم به این سو ایده پلیس جامعه-محور مورد توجه قرار گیرد (Aguirre-Molina & Gorman, 1996: 239).

رہیافت پلیس جامعه-محور اساساً معطوف به از بین بردن زمینه‌های فردی و اجتماعی وقوع جرم است (ورایی و بهره‌بر، ۱۳۸۸: ۱۲۴) و بر مشارکت شهروندان در پیشگیری از جرم تأکید می‌کند (قهرمانی، ۱۳۹۰: ۸). در قالب این رویکرد، تلاش می‌شود محله‌ها، خانواده‌ها، مدرسه‌ها، سازمان‌های غیردولتی و غیره در فرآیند مقابله و مواجهه با جرائم فعال گردند. آگوییره-مولینا و گورمن^۱ (۱۹۹۶: ۳۵۱) معتقدند، برنامه‌های پیشگیری جامعه-محور شاید نتوانند کشت یا تولید مواد را تقلیل دهند اما نقش بسیار مهمی در تقلیل دسترسی‌پذیری و دسترسی به مواد می‌توانند داشته باشند. در مدل پلیس جامعه-محور در امر پیشگیری از مواد، جوانان نقش مهمی ندارند. مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد متأثر از گستره‌ای از عوامل است.

مسئولیت‌پذیری

یک عامل مؤثر بر مشارکت، مسئولیت‌پذیری^۲ است. شوارتز^۳ و همکاران (۱۹۷۰: ۲۹۹) مسئولیت‌پذیری را در چهار معنای گوناگون مطرح می‌کنند. (۱) اهمیت دادن به وظایف و تکالیف. (۲) بر عهده گرفتن عواقب اعمال و رفتار. (۳) پاسخگویی. (۴) قابل اعتماد

1. Aguirre-Molina & Gorman
2. Responsibility
3. Schwartz

و اطمینان بودن. به اعتقاد آوهاگن^۱ (۲۰۰۱: ۶۱) مسئولیت‌پذیری، حداقل به سه رابطه برمی‌گردد. (۱) مسئول بودن در مقابل چیزی. (۲) مسئول بودن در مقابل کسی. (۳) مسئول بودن در رابطه با قضیه‌ای. بر کوویتز و دانیلز^۲ (۱۹۶۴: ۲۷۵) مسئولیت‌پذیری را در دو مقوله برآورده کردن اخلاقی انتظارات به حق دیگران، و پیروی و تبعیت از مقررات اجتماعی، به کار می‌برند. مسئولیت‌پذیری معمولاً در مقابل دیگران (مسئولیت اجتماعی)، یا در برابر کوتاهی‌های خود و پیامدهای آن (مسئولیت شخصی) مطرح می‌شود (Montada, 2001: 79).

مسئولیت اجتماعی در هر جامعه یا نظام اجتماعی، یک هنجار اجتماعی نیرومند است که افراد را به توجه به نیازمندان، معطوف می‌دارد. بر مبنای این هنجار، افرادی که توانایی دارند، باید به کسانی که نیازمند کمک هستند و در یک وضعیت دشوار قرار دارند، کمک کنند (Berkowitz, 1972: 63). بر اساس مبانی نظری پارسونز^۳، چهار مجموعه هنجاری شامل هنجار رویه‌ای، هنجار قانونی، هنجار اجتماعی، و هنجار اخلاقی از یکدیگر قابل تمایزند که هنجار اخلاقی اساساً از جنس مسئولیت است و در کنار پول، زور و اندیشه، یکی از پاسداران اصلی نظم اجتماعی است (چلبی، ۱۳۷۵: ۱۵۷).

در مسئولیت‌پذیری فردی، فرد نسبت به خود و در مسئولیت‌پذیری جمعی، نسبت به گروه یا جامعه‌ای که عضو آن است احساس تعهد می‌کند. احساس مسئولیت‌پذیری باعث می‌شود، فرد نسبت به مصالح خود و نیز مصالح جامعه، التزام داشته باشد و متعاقب آن، در امورات آن مشارکت نماید (احمدی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۸۵). به‌طور طبیعی، افرادی که از هنجار مسئولیت‌پذیری بیشتری برخوردارند، احساس وفاداری، التزام و تعهد بیشتری نسبت به دیگران دارند، چون یاد گرفته‌اند بدون لحاظ کردن محاسبات مادی گرایانه، به دیگران کمک کنند. بر این اساس، به لحاظ نظری این رابطه منطقی به نظر می‌رسد که با توجه به وضعیت بحرانی مواد در کشور و پیامدهای زیان‌بار ناشی از آن، افراد مسئولیت‌پذیر تمایل بیشتری به مشارکت در مقابله و مواجهه با مواد داشته باشند.

-
1. Auhagen
 2. Berkowitz & Daniels
 3. Parsons

آگاهی

یک عامل مؤثر دیگر بر مشارکت، آگاهی است. آگاهی به عنوان حالت یا توانایی ادراک، احساس یا مطلع بودن از حوادث و اشیاء، بخش مهمی از فرآیند یادگیری است (اتکینسون و همکاران، ۱۳۸۵: ۲۱۶). جدا از اینکه آگاهی چگونه و با چه مکانیزمی دریافت می‌شود یا شکل می‌گیرد، آگاهی امکانی برای دسترسی، انتشار و تبادل اطلاعات است و موجب اعمال ما می‌گردد. به زعم اتکینسون و همکاران (۱۳۸۵: ۲۱۷) آگاهی دارای دو کارکرد عمده است. از یک طرف باعث واریسی خود و محیط خود می‌شود به نحوی که دریافت‌های ادراکی، خاطره‌ها و اندیشه‌ها در آگاهی ما بازنمایی شوند و از طرف دیگر باعث کنترل اعمال خویش می‌شود به گونه‌ای که با رویدادهای بیرونی هماهنگ شوند. در روانشناسی تجربی، فرض بر این است که رفتار انسان، تابع آگاهی‌ها و اطلاعاتی است که به دست می‌آورد. اگر اطلاعات تغییر کند، رفتار نیز تغییر می‌کند (گنجی، ۱۳۶۷: ۱۲۴).

به زعم گرگوری و دیلیو^۱ (۲۰۰۳: ۱۲۶۱) آگاهی مستقیماً بر روی رفتار اثر می‌گذارد. در واقع، آگاهی هم بر روی رفتارهای ناآگاهانه مانند عادت‌ها و عکس‌العمل‌های غیرارادی، و هم بر رفتارهای آگاهانه مانند نگرش‌ها، قصدها، و خود ادراکی تأثیر می‌گذارد. جرج هربرت مید معتقد بود آگاهی صرفاً توجه فرد به خود نیست و معطوف به محیط نیز می‌باشد (Morin, 2011: 807). بر این اساس، اما کسب آگاهی در خارج از قلمرو فردی نیز می‌تواند باعث تحریک فرد به واکنش گردد. این امر محتمل است که هر آگاهی، لزوماً منجر به کنش، چه فردی و چه جمعی نشود. در پیوند بین آگاهی و کنش جمعی در موضوعات مختلف، آنچه نقش مهمی می‌تواند داشته باشد، اهمیت موضوع در زندگی اجتماعی، و میزان تبعات ناگوار ناشی از آن است.

1. Gregory & Di Leo

دورکیم در تبیین انحرافات اجتماعی با تأکید بر کارکردهای مثبت انحراف معتقد بود، انحرافات اجتماعی باعث می‌شود، مردم گرد هم آیند و با هم متحد شوند (Macionis, 2017: 243). مواد، اساساً گستره وسیعی را دربرمی‌گیرند و در سطوح خرد و کلان، اثرات زیادی از خود به جای می‌گذارند. با توجه به اینکه، جوانان اساساً توجه بیشتری به استدلال‌های علمی نشان می‌دهند (احمدزاده اصل و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۵)، می‌توان انتظار داشت با ارتقای آگاهی‌ها از پیامدها و اثرات مواد، مشارکت در مقابله و مواجهه با آن به ویژه در بین این گروه سنی افزایش یابد.

مهارت حل مسئله

یک عامل مؤثر دیگر بر مشارکت، مهارت و توانایی حل مسئله است. مسئله، موقعیتی است که فرد در مواجهه با آن و به کمک اطلاعات موجود در آن لحظه، نتواند سریع و به‌طور مناسب پاسخ دهد (D'Zurilla et al., 2004: 11). مسئله‌ها دامنه وسیعی دارند با این حال بر حسب میزان دقیق بودن، آن‌ها را به دو گروه عمده دسته‌بندی می‌کنند. (۱) مسئله‌هایی که کامل تعریف شده‌اند. در این گونه مسئله‌ها هدف به‌طور روشن بیان شده و اطلاعات لازم برای حل مسئله، در دسترس هستند و معمولاً یک راه‌حل درست برای آنها وجود دارد. مسائل علمی از این نوع هستند. دوم، مسئله‌هایی که به‌طور کامل تعریف نشده‌اند. در این گونه مسئله‌ها، هدف کاملاً روشن نیست و اطلاعات لازم برای حل مسئله در دسترس نیستند به طوری که برای حل آنها بیش از یک راه‌حل وجود دارد (سیف، ۱۳۸۶: ۵۷۶). مسئله‌های زندگی واقعی، معمولاً از این نوع هستند. با توجه به پیچیدگی زندگی اجتماعی، وقوع مسئله امری طبیعی است اما مهارت مواجهه با مسئله و حل منطقی آن اهمیت دارد. مهارت حل مسئله، آموختنی است (اسلاوین، ۱۳۸۹: ۵۱۲). مهارت حل مسئله، یک نیاز اساسی است و نظام‌های آموزشی باید دانش آموزان و دانشجویان را به این مهارت مجهز نمایند (McCane, 2005: 7).

توانایی حل مسئله برای همه به ویژه آنهایی که بیشتر در معرض وضعیت‌های نیازمند به تصمیم‌گیری سریع و منطقی هستند، یک ضرورت بنیادی است (Proctor, 2010: 68). حل مسئله فرآیندی شناختی و رفتاری و ناشی از کاربرد دانش و مهارت‌ها برای رسیدن به هدف است (D'Zurilla & Goldfrid, 1971: 107) که کارکردهای زیادی در حوزه‌های روانی و اجتماعی دارد. همچنان که عنوان گردید، مواد بیانگر یک فرآیند به‌هم‌پیوسته مشتمل بر کشت، تولید، بسته‌بندی، صدور، ورود، نگهداری، فروش، خرید، و مصرف می‌باشد و بر همین اساس، پیشگیری از مواد، مستلزم مجموعه‌ای از فعالیت‌ها در مواجهه و مقابله با کلیه فعالیت‌های فوق‌الذکر است و بر همین مبنا می‌توان انتظار داشت، تحقق این مهم از سوی جوانان، مستلزم مهارت حل مسئله است.

عملکرد پلیس

سرانجام، یک عامل مؤثر دیگر بر مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها، عملکرد پلیس است. پلیس در هر جامعه مسئول اصلی نظم و امنیت است و عملکرد خود را بر حسب استراتژی‌های متفاوتی انجام می‌دهد. پلیس در طول زمان برای تأمین نظم و امنیت از سه شیوه توانمندی، رفتار حرفه‌ای، و فعالیت‌های اجتماعی، بهره‌گیری نموده است (عیسی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۷). به دلیل افزایش انحرافات و جرائم و پیچیدگی‌های مواجهه، مقابله و کنترل آنها، پلیس به‌تنهایی نمی‌تواند نظم و امنیت را محقق سازد و نیازمند استراتژی جامعه‌محوری است. در مدل جامعه‌محوری، پلیس به دنبال این است که سطح تعامل با مردم را افزایش دهد، رفتار مأموران با مردم را بهبود بخشد، و سطح مشارکت مردم با پلیس را توسعه دهد (ورایی و بهره‌بر، ۱۳۸۸: ۱۲۳).

همکاری مردم با پلیس نقش بسیار مهمی در اثربخشی عملکرد نظام عدالت جنایی دارد. به‌طور طبیعی، بسیاری از جرائم در ابتدا به وسیله مردم به پلیس معرفی می‌شوند (Goudriaan et al., 2006: 721). نکته اساسی این است که مردم در چه صورت با پلیس همکاری می‌کنند و او را در تحقق وظایف یاری می‌کنند. در این زمینه به عوامل متعددی

اشاره شده است. برخی عوامل به خود مردم و ویژگی‌های آنها برمی‌گردند. مثلاً گودریان^۱ و همکاران (۲۰۰۶: ۷۲۹) نشان دادند، انسجام اجتماعی در محله می‌تواند عاملی مؤثر در گزارش جرائم به پلیس از سوی مردم باشد. اما بخش عمده‌ای از همکاری مردم با پلیس و مشارکت آنها در مواجهه با جرائم، به عملکرد پلیس مربوط می‌شود. بر مبنای یک دیدگاه ابزاری، افراد بر اساس ریسک و منفعت دست به انتخاب می‌زنند و با پلیس همکاری می‌کنند. بر اساس این دیدگاه، بازدارندگی، مجازات، یا مدل‌های کنترل اجتماعی مقررات اجتماعی (از جانب پلیس) بر همکاری مردم با پلیس مؤثرند (Murphy et al., 2008: 136).

یک عامل دیگر در همکاری مردم با پلیس، اخلاق بالذات^۲ است. در این زمینه، ارزش‌های شخصی حائز اهمیت هستند. اگر ارزش‌های شخصی منطبق با قانون باشند، همکاری مردم با پلیس به‌طور داوطلبانه افزایش می‌یابد (Skogan & Frydl, 2004: 125). به عبارت دیگر، بسته به اینکه مردم به چه میزان قانون را منطبق با ارزش‌هایشان بدانند، همکاری با پلیس به عنوان بخشی از رفتار قانون محور، تقویت می‌شود. به اعتقاد سانشین و تایلر^۳ (۲۰۰۳: ۵۱۳) آنچه باعث همکاری مردم با پلیس می‌شود، مشروعیت^۴ پلیس است. مردم از طریق ارائه اطلاعات، و گزارش فعالیت‌های مشکوک و جنایی، تمایل دارند پلیس را یاری کنند. ارزیابی مردم از مشروعیت پلیس، متأثر از این است که پلیس چگونه با مردم رفتار می‌کند و به چه خوبی وظایف خود را انجام می‌دهد (Murphy et al., 2008: 136). برادفورد و جکسون^۵ (۲۰۱۶: ۱) به اعتمادپذیری پلیس اشاره می‌کنند و معتقدند، آنچه باعث می‌شود مردم تمایل به همکاری و مشارکت با پلیس داشته باشند، اعتماد به عدالت پلیس و اثربخشی آن است. به‌طور طبیعی، هرچه ادراکات مردم و به ویژه جوانان از پلیس و عملکرد او مثبت‌تر باشد، به همان نسبت می‌توان انتظار داشت، همکاری و مشارکت بیشتری با پلیس در جهت کنترل آسیب‌های اجتماعی و جرائم همچون مواد داشته باشند.

-
1. Goudriaan
 2. Substantive morality
 3. Sunshine & Tyler
 4. Legitimacy
 5. Bradford & Jackson

فرضیه‌های تحقیق

- بین مسئولیت‌پذیری و خرده مقیاس‌های آن (تعهد اجتماعی و پیامدهای پذیرش رفتار) با مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.

- بین آگاهی از پیامدهای زیان‌بار مواد مخدر و خرده مقیاس‌های آن (فردی و اجتماعی) با مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.

- بین مهارت حل مسئله و خرده مقیاس‌های آن (جهت‌گیری منفی، جهت‌گیری مثبت، سبک اجتنابی، سبک منطقی، و سبک تکانشی) با مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

- بین عملکرد پلیس و خرده مقیاس‌های آن (تکریم و قانونمندی) با مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.

روش

پژوهش حاضر در چارچوب روش کمی و با استفاده از تکنیک پیمایشی انجام می‌شود. جامعه آماری، عبارت است از کلیه جوانان (۳۰-۱۸ سال) در شهرهای یاسوج، دهدشت و گچساران که حسب سرشماری سال ۱۳۹۵ تعداد آنها در یاسوج (۳۹۰۲۶)، در گچساران (۲۱۰۹۳)، در دهدشت (۱۶۵۲۱) و در مجموع (۷۶۶۴۰) نفر است. جهت تعیین اندازه نمونه از فرمول نمونه‌گیری کوکران استفاده شده است. با استناد به مطالعه مقدماتی، مقادیر فرمول به صورت $P=0/68$ ، $q=32/0$ ، $t=96/1$ ، $d=05/0$ ، و $N=76640$ تعیین و بر همین مبنا، اندازه نمونه در حدود ۳۲۵ نفر برآورد گردید. با توجه به نسبت جامعه آماری در هر شهر که طی آن یاسوج (۵۱٪)، گچساران (۲۷٪) و دهدشت (۲۲٪) است، اندازه نمونه در شهر یاسوج (۱۶۶ نفر)، گچساران (۸۸ نفر)، و در دهدشت (۷۱ نفر) می‌باشد. جهت انجام نمونه‌گیری از

نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای استفاده گردید و در نهایت در هریک از شهرهای یاسوج (در محلات شاهد، سالم آباد، راهنمایی، ترمینال، زیرتل، امام حسین، جهاد، فرهنگیان، شرف آباد، امام علی)، گچساران (در محلات رادک، پانصد دستگاه، سه راهی، شرکت نفت، رزمندگان، لبنان)، و دهدشت (پارک جنگلی، گلزار، ۱۸۰ دستگاه، رواق، شاهد) نمونه‌گیری انجام و داده‌های مورد نیاز از جوانان ۳۰-۱۸ ساله که تمایل به مشارکت در تحقیق داشتند، جمع‌آوری گردید.

ابزار تحقیق جهت سنجش مشارکت در پیشگیری از مواد، عملکرد پلیس، آگاهی از پیامدهای مواد، و مسئولیت‌پذیری، پرسشنامه‌های پژوهشگر ساخته هستند. مشارکت، به عنوان هرگونه اقدام کلامی یا عملی فرد در جهت مقابله با مواد، مشتمل بر ۱۰ آیتم در سطح سنجش رتبه‌ای و دو خرده‌مقیاس مشارکت رسمی (اقدام کلامی و عملی در چارچوب قانون مانند مراجعه به پلیس) و مشارکت غیررسمی (اقدام کلامی و عملی مبتنی بر ادراک شخصی مانند تذکر شفاهی) است. عملکرد پلیس، به عنوان شیوه‌هایی که پلیس در جهت تحقق نظم و امنیت مورد استفاده قرار می‌دهد و مشتمل بر توانمندی، رفتار حرفه‌ای، و فعالیت‌های اجتماعی است، دارای ۱۰ آیتم در سطح سنجش رتبه‌ای و دو خرده‌مقیاس تکریم (احترام قائل شدن برای مردم مانند اهمیت دادن به گزارش‌های مردمی) و قانونمندی (عمل کردن بر طبق ضوابط از پیش تعیین شده مانند عکس‌العمل سریع داشتن) است. آگاهی از پیامدهای مواد، به عنوان اطلاع از عوارض مواد، مبتنی بر ۱۰ آیتم در سطح سنجش اسمی دو گزینه‌ای (بلی=۱ و خیر=۰) و دو خرده‌مقیاس فردی (اطلاع از عوارض مواد بر روی فرد مانند به خطر افتادن سلامت جسمی) و جمعی (اطلاع از عوارض مواد بر جامعه مانند افزایش طلاق) است. و بالآخره، مسئولیت‌پذیری، به عنوان الزام و تعهد درونی در مقابل خود و دیگران، دربرگیرنده ۱۰ آیتم در سطح سنجش رتبه‌ای و دو خرده‌مقیاس تعهد اجتماعی (الزام درونی به اجتماعی مانند بی‌تفاوت نبودن به محیط پیرامون زندگی) و پذیرش پیامدهای رفتار (الزام درونی به خویش‌مانند توانایی عذرخواهی پس از انجام کار خطا) است.

به علاوه، جهت سنجش مهارت حل مسئله به عنوان فرآیند شناختی - رفتاری رسیدن به هدف با کاربرد دانش و مهارت‌ها، از پرسشنامه حل مسئله اجتماعی دزریلا و همکاران (۲۰۰۲) استفاده گردید که دارای ۲۵ آیتم در سطح سنجش رتبه‌ای و پنج خرده مقیاس جهت گیری منفی (کاهش تمایل برای درگیر شدن در حل مسئله)، جهت گیری مثبت (افزایش تمایل برای درگیر شدن در حل مسئله)، سبک اجتنابی (پیدا کردن راه‌حلی برای مسئله با اجتناب از آن)، سبک منطقی (پیدا کردن راه‌حلی برای مسئله با مواجهه معقولانه با آن)، و سبک تکانشی (پیدا کردن راه‌حلی برای مسئله با بی‌دقتی به آن) است. جهت تعیین اعتبار پرسشنامه‌های مشارکت در پیشگیری از مواد، مسئولیت‌پذیری، عملکرد پلیس، و آگاهی از پیامدهای مواد، از اعتبار محتوا و مراجعه به داوران و متخصصین استفاده گردید و پرسشنامه حل مسئله اجتماعی دزریلا و همکاران (۲۰۰۲) پیش‌تر توسط بیانی و بیانی (۱۳۸۹) مورد استفاده قرار گرفته و با استفاده از تحلیل عاملی، اعتبار سازه‌ای آن در ایران، تأیید شده است.

جهت تعیین پایایی کلیه ابزارهای سنجش از همسانی درونی به روش آلفا کراباخ استفاده گردید که مقادیر به شرح ذیل بوده است. پرسشنامه مشارکت (۰/۸۴۳)، خرده مقیاس رسمی (۰/۸۷۲)، خرده مقیاس غیررسمی (۰/۷۸۶)، پرسشنامه مسئولیت‌پذیری (۰/۶۹۸)، خرده مقیاس جمعی (۰/۵۹۳)، خرده مقیاس فردی (۰/۶۴۲)، پرسشنامه عملکرد پلیس (۰/۹۳۶)، خرده مقیاس تکریم (۰/۸۸۹)، خرده مقیاس قانونمندی (۰/۸۹۳)، پرسشنامه آگاهی از پیامدهای مواد (۰/۸۷۳)، خرده مقیاس شخصی (۰/۷۴۵) و خرده مقیاس اجتماعی (۰/۸۱۲)، پرسشنامه حل مسئله (۰/۷۶۱)، خرده مقیاس جهت‌گیری مثبت (۰/۴۸۵)، خرده مقیاس جهت‌گیری منفی (۰/۷۸۴)، خرده مقیاس سبک منطقی (۰/۷۵۸)، خرده مقیاس سبک اجتنابی (۰/۷۱۱)، و خرده مقیاس سبک تکانشی (۰/۴۲۵).

یافته‌ها

توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان در قالب جدول شماره ۱ ارائه شده است. بر اساس داده‌های جدول، بخش اعظم پاسخگویان مربوط به شهر یاسوج (۵۰/۹٪) مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد هستند. بر حسب جنسیت، بخش عمده پاسخگویان را مردان (۷۰/۸٪) تشکیل می‌دهند. به لحاظ وضع تأهل، بخش اعظم پاسخگویان افراد مجرد (۶۵/۴٪) می‌باشند. بر حسب گروه سنی، اگرچه همه پاسخگویان در گروه سنی ۱۸-۳۰ قرار دارند اما سهم گروه ۲۵-۳۰ سال (۶۳٪) است. بر حسب وضع تحصیلات، بخش اعظم پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی (۶۱/۱٪) می‌باشند. بر حسب وضعیت شغلی، عمده پاسخگویان از گروه غیر شاغل (۵۶/۹٪) هستند. و بالآخره، بر حسب قومیت، بخش اعظم پاسخگویان دارای قومیت لر (۹۱/۳٪) می‌باشند.

جدول ۱- فراوانی پاسخگویان بر حسب متغیرهای جمعیت شناختی

متغیر	مقوله	فراوانی	درصد
شهر	یاسوج	۱۶۹	۵۰/۹
	گچساران	۹۰	۲۷/۱
	دهدشت	۷۳	۲۲
جنسیت	مرد	۲۳۵	۷۰/۸
	زن	۹۷	۲۹/۲
وضع تأهل	مجرد	۲۱۷	۶۵/۴
	متأهل	۱۱۵	۳۴/۶
گروه سنی	۱۸-۲۴ سال	۱۲۳	۳۷
	۲۵-۳۰ سال	۲۰۹	۶۳
تحصیلات	دانشگاهی	۲۰۳	۶۱/۱
	دیپلم و کمتر	۱۲۹	۳۸/۹
وضع شغلی	شاغل	۱۴۳	۴۳/۱
	غیر شاغل	۱۸۹	۵۶/۹
قومیت	لر	۳۰۳	۹۱/۳
	ترک	۵	۱/۵
	فارس	۱۱	۳/۳
	سایر	۱۳	۳/۹

نکته مهم در مورد آمار توصیفی پاسخگویان، بالاتر بودن تعداد مردان نسبت به زنان است که این امر به دلیل تمایل کمتر خانم‌ها به مشارکت در تحقیق با موضوع پیشگیری از مواد بوده است. به علاوه، نسبت افراد با تحصیلات دانشگاهی نیز به مراتب بیشتر از غیردانشگاهی است که این امر به دلیل توانایی و تمایل بیشتر این گروه به مشارکت در تحقیق حاضر بوده است.

در ادامه، در جدول شماره ۲، توزیع فراوانی پاسخگویان در هریک از آیتم‌های مشارکت در پیشگیری از مواد ارائه شده است. این جدول نشان می‌دهد. در ادامه، در قالب جدول ۲، آمارهای توصیفی مشارکت در پیشگیری از مواد، مسئولیت‌پذیری، عملکرد پلیس، آگاهی از پیامدهای مواد، و مهارت حل مسئله ارائه شده‌اند. بر اساس داده‌های جدول ۳، میانگین میزان مشارکت در پیشگیری از مواد بر روی دامنه ۵۰-۱۰ با میانگین واقعی ۳۰ برابر با ۲۹/۴ است که نشان می‌دهد، میزان مشارکت در پیشگیری از مواد در سطح متوسط است. یافته‌های این جدول همچنین میزان مشارکت در پیشگیری از مواد را بر حسب خرده مقیاس‌های این متغیر را نشان می‌دهد. بر اساس داده‌های جدول، میانگین مشارکت غیررسمی با میانگین ۱۷/۷ بر روی دامنه ۲۵-۵ به مراتب بیش از مشارکت رسمی با میانگین ۱۱/۷ بر روی همین دامنه است. این داده‌ها بیانگر این هستند که اولاً، نرخ مشارکت در پیشگیری از مواد در جوانان استان در سطح متوسط است و ثانیاً، جوانان، مشارکت غیررسمی را بر مشارکت رسمی (تماس با پلیس) ترجیح می‌دهند.

جدول ۲- فراوانی پاسخگویان بر حسب مشارکت در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها

پاسخ										
بسیار کم		کم		بی‌نظر		زیاد		بسیار زیاد		
%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	
۲۵/۹	۸۶	۲۲/۳	۷۴	۱۲	۴۰	۲۱/۱	۷۰	۱۸/۷	۶۲	۱. تماس با پلیس ۱۱۰
۴۲/۲	۱۴۰	۲۹/۸	۹۹	۱۳/۳	۴۴	۱۰/۲	۳۴	۴/۵	۱۵	۲. مراجعه حضوری به کلانتری محل
۳۳/۱	۱۱۰	۲۷/۱	۹۰	۱۶/۶	۵۵	۱۶/۶	۵۵	۶/۶	۲۲	۳. تماس با واحد اطلاعات و مواد کلانتری
۳۲/۸	۱۰۹	۲۸	۹۳	۱۵/۴	۵۱	۱۶/۶	۵۵	۷/۲	۲۴	۴. تماس با تلفن گویای گزارش‌های مردمی ستاد
۳۸/۹	۱۲۹	۳۰/۷	۱۰۲	۱۵/۴	۵۱	۹/۶	۳۲	۵/۴	۱۸	۵. مکاتبه با پلیس از طریق گزارش‌های مردمی
۱۴/۸	۴۹	۱۴/۸	۴۹	۱۰/۵	۳۵	۱۶/۹	۵۶	۴۳/۱	۱۴۳	۶. تذکر دادن دوستانه به توقف
۱۲	۴۰	۱۲/۳	۴۱	۹/۹	۳۳	۲۲/۳	۷۴	۴۳/۴	۱۴۴	۷. کم کردن ارتباطات و مراودات
۸/۴	۲۸	۱۰/۲	۳۴	۱۰/۲	۳۴	۲۶/۵	۸۸	۴۴/۶	۱۴۸	۸. راهنمایی آنها به انجام فعالیت‌های سالم
۷/۸	۲۶	۸/۴	۲۸	۱۳/۹	۴۶	۲۸/۶	۹۵	۴۱/۳	۱۳۷	۹. گوشزد کردن خطرات
۲۸/۳	۹۴	۲۹/۲	۹۷	۱۳	۴۳	۱۲	۴۰	۱۷/۵	۵۸	۱۰. بی‌اعتنایی نسبت به این‌گونه افراد

جدول ۳- آمارهای توصیفی سازه‌های تحقیق و ابعاد آنها

دامنه	انحراف معیار	میانگین	بیش‌ترین	کمترین	
۱۰-۵۰	۸/۶	۲۹/۴	۵۰	۱۰	مشارکت
۵-۲۵	۵/۲	۱۱/۷	۲۵	۵	خرده مقیاس رسمی
۵-۲۵	۵/۱	۱۷/۷	۲۵	۵	خرده مقیاس غیررسمی
۱۰-۵۰	۵/۹	۳۵/۸	۵۰	۱۶	مسئولیت‌پذیری
۵-۲۵	۳/۵	۱۸/۴	۲۵	۵	خرده مقیاس جمعی
۵-۲۵	۳/۵	۱۷/۴	۲۵	۵	خرده مقیاس فردی

۱۰-۵۰	۹/۸	۳۳/۱	۵۰	۱۰	عملکرد پلیس
۵-۲۵	۵/۱	۱۶/۶	۲۵	۵	خرده مقیاس تکریم
۵-۲۵	۵/۳	۱۶/۵	۲۵	۵	خرده مقیاس قانونمندی
۰-۱۰	۲/۱	۸/۹	۱۰	۱	آگاهی از پیامدهای مواد
۰-۵	۰/۹۴	۴/۶	۵	۱	خرده مقیاس فردی
۰-۵	۱/۳	۴/۳	۵	۰	خرده مقیاس جمعی
۲۵-۱۲۵	۱۱/۷	۸۲/۲	۱۲۵	۲۵	مهارت حل مسئله
۳-۱۵	۲/۳	۱۱/۷	۱۵	۳	خرده مقیاس جهت گرایی مثبت
۵-۲۵	۴/۸	۱۳/۸	۲۵	۵	خرده مقیاس جهت گرایی منفی
۷-۳۵	۴/۷	۲۷/۶	۳۵	۷	خرده مقیاس سبک منطقی
۵-۲۵	۴/۶	۱۳/۳	۲۵	۵	خرده مقیاس سبک اجتنابی
۵-۲۵	۳/۴	۱۵/۷	۲۵	۵	خرده مقیاس سبک تکانشی

تبیین مشارکت در پیشگیری از مواد بر اساس مجموع متغیرها

جهت پیش‌بینی متغیر وابسته مشارکت در پیشگیری از مواد بر اساس متغیرهای مستقل مسئولیت‌پذیری، ارزیابی عملکرد پلیس، آگاهی از پیامدهای مواد، و مهارت حل مسئله، و نیز تصریح این رابطه بر اساس کنترل متغیرهای زمینه‌ای جنسیت، وضع تأهل، گروه سنی، وضع اشتغال، میزان تحصیلات، و شهر محل سکونت، از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش هم‌زمان، استفاده گردید که نتایج آن به شرح جدول ۴ است. بر اساس داده‌های جدول، ضریب همبستگی مجموع متغیرهای پیش‌بین با متغیر وابسته مشارکت در پیشگیری از مواد، ۰/۴۵۴ است و این متغیرها قادرند ۰/۲۰۶ واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند.

از مجموع متغیرهای پیش‌بین، ارزیابی عملکرد پلیس ($\text{Sig}=۰/۰۰۰$ ، $\text{Beta}=۳/۹۱$)، آگاهی از پیامدهای مواد ($t=۰/۲۰۷$ ، $\text{Beta}=۴/۸۷$ ، $\text{Sig}=۰/۰۰۰$)، مهارت حل مسئله ($t=۰/۱۱۳$ ، $\text{Beta}=۲/۱۱$ ، $\text{Sig}=۰/۰۳۵$)، و شهر گچساران (با تغییر محل سکونت از

گچساران به یاسوج) با مقادیر (Sig=۰/۰۳۳، Beta=-۲/۱۴، t=۰/۱۲۰) رابطه معناداری با متغیر وابسته مشارکت در پیشگیری از مواد دارند و قادر هستند آن را به طور معناداری پیش بینی کنند. همچنان که پیداست، سایر متغیرها اثر معناداری بر مشارکت در پیشگیری از مواد ندارند. بر اساس داده‌های جدول، آگاهی از پیامدهای مواد، ارزیابی عملکرد پلیس، سکونت در یاسوج (در مقایسه با گچساران) و مهارت حل مسئله به ترتیب بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته دارند.

جدول ۴- تبیین مشارکت در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها بر حسب مجموع متغیرها

Sig	t	Beta	B	Sig	F	R ²	R	
۰/۷۰۲	-۰/۳۸۳	-۰/۰۲۰	۰/۰۲۹	۰/۰۰۰	۷/۵	۰/۲۰۶	۰/۴۵۴	مسئولیت‌پذیری
۰/۰۰۰	۳/۹۱	۰/۲۰۷	۰/۱۸۲					عملکرد پلیس
۰/۰۰۰	۴/۸۷	۰/۲۴۷	۱					آگاهی از پیامدها
۰/۰۳۵	۲/۱۱	۰/۱۱۳	۰/۰۸۳					مهارت حل مسئله
۰/۲۱۴	۱/۲۴	۰/۰۶۸	۱/۲۸					جنسیت
۰/۹۴۷	۰/۰۳۳	۰/۰۰۲	۰/۰۳۳					وضع تأهل
۰/۵۹۷	-۰/۵۳۰	-۰/۰۳۰	-۰/۵۴۴					گروه سنی
۰/۰۵۰	-۱/۹۶	-۰/۱۰۲	-۱/۷۹					تحصیلات
۰/۰۵۹	-۱/۸۹	-۰/۱۰۱	-۱/۷۵					وضع شغلی
۰/۰۳۳	-۲/۱۴	۰/۱۲۰	-۲/۳۱					شهر گچساران
۰/۲۷۷	-۱/۰۸	-۰/۰۶۳	-۱/۳۰					شهر دهدشت
۰/۰۳۰	۲/۱۷	-	۱/۰۸۳					مقدار ثابت

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به شیوع افسارگسیخته مواد و روان‌گردان‌ها، و ضرورت استفاده از ظرفیت‌های مختلف جامعه برای مقابله و مواجهه با آن، پژوهش حاضر تلاش کرده است، نقش جوانان

را در این زمینه مورد بررسی قرار دهد. بر اساس یافته‌های توصیفی تحقیق، میزان مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها، در سطح متوسط رو به پایین است که با توجه به شیوع نگران‌کننده مواد و روان‌گردان‌ها، بسیار قابل تأمل و توجه است. یافته‌های توصیفی تحقیق نشان می‌دهند، تمایل جوانان عمدتاً به مشارکت غیررسمی است و تماس با پلیس و اطلاع‌رسانی به پلیس در راستای مشارکت در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها، کمتر مورد توجه است. اگرچه، مشارکت غیررسمی در پیشگیری از مواد یک نقطه قوت محسوب می‌شود که طی آن از حجم وظایف پلیس کاسته می‌شود اما اقبال کمتر جوانان به همکاری با پلیس نیز مسئله مهمی است که باید مورد توجه جدی پلیس به عنوان نهاد اصلی تأمین نظم و امنیت در جامعه قرار گیرد. بر همین مبنا، با توجه به گستردگی آسیب‌های اجتماعی و شکل‌گیری رویکرد پلیس جامعه محور در ایران، ضروری است که موانع تعامل و همکاری مردم و پلیس شناسایی گردند.

بر اساس یافته‌های تحلیلی تحقیق، رابطه معناداری بین مسئولیت‌پذیری و مشارکت در پیشگیری از مواد وجود ندارد. این یافته تحقیق از دو بعد قابل‌بحث است. به لحاظ نظری؛ مسئولیت یک هنجار اخلاقی نیرومند است که الزام‌هایی را در مقابل دیگران، یا در برابر کوتاهی‌های خود و پیامدهای آن، پدید می‌آورد (Montada, 2001: 79). بر همین مبنا، انتظار می‌رود مسئولیت‌پذیری به واسطه التزام و وفاداری، منجر به حساسیت در مقابل آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی همچون مواد گردد و باعث افزایش مشارکت در پیشگیری از آن (به صورت رسمی یا غیررسمی) گردد. اما در پژوهش حاضر این امر رخ نداده است و مسئولیت‌پذیری باعث افزایش مشارکت در پیشگیری از مواد به عنوان یک آسیب اجتماعی مهم در استان کهگیلویه و بویراحمد نشده است.

این امر را احتمالاً بتوان بر اساس نظریه تصمیم‌گیری لاتانه و دارلی^۱ (۱۹۷۰) تبیین نمود که معتقدند، مسئولیت‌پذیری و قبول مسئولیت لزوماً به معنای مداخله در وضعیت اضطراری نیست چرا که مداخله در وضعیت‌های خاص، پس از مسئولیت‌پذیری مستلزم

1. Latane & Darley

پیدا کردن راه کمک‌رسانی یا دارا بودن مهارت‌های لازم، و البته محاسبه و ارزیابی خطرات و دستاوردها در این زمینه است. بر این اساس، عدم رابطه معنادار مسئولیت‌پذیری و مشارکت در پیشگیری از مواد در این پژوهش ریشه در همین امر داشته باشد. به لحاظ تجربی؛ یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۲) که نشان دادند، با افزایش مسئولیت‌پذیری، مشارکت در امور اجتماعی مرتبط افزایش می‌یابد، منطبق نیست و آنها را تأیید نمی‌کند که دلیل احتمالی آن در سطور پیشین ارائه گردید.

بر اساس یافته‌های تحلیلی تحقیق، رابطه مثبت و معناداری بین آگاهی از پیامدهای زیان‌بار مواد و مشارکت در پیشگیری از آن وجود دارد. این یافته تحقیق، از دو بعد قابل‌بحث است. به لحاظ نظری؛ همچنان که پیش‌تر عنوان گردید، آگاهی به عنوان حالت یا توانایی ادراک، احساس، یا مطلع بودن از حوادث و اشیاء، بخش مهمی از فرآیند یادگیری است (اتکینسون و همکاران، ۱۳۸۵) و بر رفتار تأثیر می‌گذارد (آیزنک و کین، ۱۳۸۹). بر همین اساس، با توجه به ابعاد و جهات منفی مواد، انتظار می‌رود با افزایش آگاهی جوانان از پیامدهای زیان‌بار مواد، به آن واکنش نشان داده و به پیشگیری بپردازند که این امر در پژوهش حاضر محقق شده است. به لحاظ تجربی؛ یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش پیترسون و رید^۱ (۲۰۰۳) در آمریکا که نشان دادند، آگاهی از مشکلات سوءمصرف مواد، باعث مشارکت بیشتر در پیشگیری از سوءمصرف مواد می‌شود، و احمدی و همکاران (۱۳۹۴) که نشان دادند، آگاهی از پیامدهای مصرف بی‌رویه برق باعث افزایش صرفه‌جویی در مصرف برق می‌شود.

بر اساس یافته‌های استنباطی تحقیق، رابطه مثبت و معناداری بین مهارت حل مسئله و مشارکت در پیشگیری از مواد وجود دارد. بررسی روابط دو متغیر بر حسب خرده مقیاس‌های مهارت حل مسئله بیانگر این است که خرده مقیاس‌های «جهت‌گیری مثبت»، «سبک منطقی» و «سبک تکانشی» رابطه معناداری با مشارکت در پیشگیری از مواد و روان‌گردان‌ها دارند و سایر خرده مقیاس‌ها رابطه معناداری نشان نمی‌دهند. با تمرکز بر

1. Peterson & Reid

رابطه معنادار بین «کل» مقیاس مهارت حل مسئله و مشارکت در پیشگیری از مواد، نتایج به دست آمده از دو بعد قابل بحث است. به لحاظ نظری مهارت حل مسئله، می تواند مشارکت در پیشگیری از مواد را فراهم آورد چرا که توانایی های لازم را در اختیار فرد برای انجام آن قرار می دهد.

بر همین مبنا، این انتظار در پژوهش حاضر محقق شده و افرادی که از مهارت حل مسئله نیرومندتری برخوردار بوده اند، به همان میزان مشارکت بالاتری نیز در پیشگیری از مواد از خود نشان داده اند. اما به لحاظ تجربی؛ یافته پژوهش حاضر با نتایج پژوهش احمدی و فرهادی (۱۳۹۶) که با بررسی زنان یاسوجی نشان دادند، رابطه مثبت و معناداری بین مهارت حل مسئله و احساس امنیت وجود دارد؛ و نتایج پژوهش کوردنر^۱ (۱۹۸۶) که نشان داد، مهارت حل مسئله باعث کاهش ترس از جرم می شود، همخوانی دارد و آنها را تأیید می کند. اگرچه، در این پژوهش اساساً تأکید بر مشارکت در پیشگیری از مواد بوده است.

بر اساس یافته های آماری تحقیق، رابطه مثبت و معناداری بین ارزیابی عملکرد پلیس و مشارکت در پیشگیری از مواد وجود دارد. این یافته تحقیق نیز از دو بعد قابل بحث است. به لحاظ نظری؛ پلیس در هر جامعه مسئول اصلی نظم و امنیت است اما به دلیل افزایش انحرافات و جرائم، پلیس به تنهایی نمی تواند نظم و امنیت را محقق سازد و نیازمند راهبرد جامعه محوری است که طی آن سطح تعامل با مردم را افزایش می دهد، رفتار مأموران با مردم را بهبود می بخشد، و سطح مشارکت مردم با پلیس را توسعه می دهد (ورایی و بهره بر، ۱۳۸۸). بر این اساس، هرچه نگاه مردم به پلیس مثبت تر باشد، بیشتر انتظار می رود که آنها پلیس را در وظایف اساسی اش یاری دهند (Sunshine & Tyler, 2003).

این امر به نظر می رسد در پژوهش حاضر اتفاق افتاده است و طی آن جوانانی که ارزیابی مثبت تری از پلیس در زمینه تکریم مردم و قانونمندی پلیس داشته اند، به همان میزان مشارکت بیشتری در پیشگیری از مواد داشته اند. به لحاظ تجربی؛ یافته های این پژوهش با نتایج پژوهش برادفورد و جکسون (۲۰۱۶) که نشان دادند با افزایش اعتماد مردم

1. Corder

به پلیس، همکاری و مشارکت آنها با پلیس در مقابله و مواجهه با جرائم بیشتر می‌شود منطبق است و آن را تأیید می‌کند.

بر اساس یافته‌های تحقیق در بخش جمعیت شناختی، اگرچه عمده متغیرها ارتباط معناداری با مشارکت در پیشگیری از مواد نشان نمی‌دهند اما دو مورد وجود دارد که ارتباط معناداری با مشارکت در پیشگیری از مواد نشان می‌دهند. (۱) جوانان با تحصیلات دانشگاهی نسبت به جوانان بدون تحصیلات دانشگاهی مشارکت کمتری در پیشگیری از مواد دارند. (۲) جوانان شاغل در مقایسه با جوانان غیر شاغل از مشارکت کمتری در پیشگیری از مواد برخوردار هستند. این یافته تحقیق، اگرچه در نگاه اول، قدری عجیب جلوه می‌نماید اما به لحاظ نظری، منطقی و قابل قبول به نظر می‌رسد. دلیل آن، این است که افراد با تحصیلات بالاتر و نیز افراد شاغل، دارای مشغولیت^۱ هستند (Macionis, 2017: 248). افراد تحصیل کرده، عمدتاً درگیر فعالیت‌های آموزشی هستند و افراد شاغل نیز بر همین مبنا، عمدتاً درگیر کار و زندگی شغلی خود هستند و بنابراین، همچنان که میلگرام^۲ (بدار و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۶۸) خاطر نشان می‌سازد، دچار اضافه بار^۳ هستند و قادر نیستند همچون دیگران، محرک‌های محیطی (همچون مواد) را ادراک نمایند و به آن پاسخ دهند. در نتیجه، این گونه افراد، مشارکت کمتری در پیشگیری از مواد دارند.

پیشنهاد‌های تحقیق

بر اساس یافته‌های تحقیق، مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد در سطح مناسبی نیست. با توجه به شیوع گسترده مواد، پیشنهاد می‌شود ضرورت مقابله با مواد و حساسیت در مواجهه با آن، به جوانان آموزش داده شود. این امر به ویژه توسط مددکاران اجتماعی امکان پذیر است و اگر این مهم اتفاق بیفتد و ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی جوانان مبتنی بر

-
1. Involvement
 2. Milgram
 3. Overload

حساسیت و جهت‌گیری منفی نسبت به مواد باشد، بخشی از مشکلات ناشی از مواد در کشور تسکین خواهد یافت.

بر اساس یافته‌های تحقیق، رابطه معناداری بین ارزیابی عملکرد پلیس و مشارکت جوانان در مبارزه با مواد مخدر وجود دارد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود، پلیس با ارزیابی عملکرد خود، به ویژه در ابعاد تکریم مردم و قانونمندی، تلاش نماید بیش از گذشته، تصویر مثبتی از خود به افکار عمومی ارائه دهد. همکاری نزدیک با مددکاران اجتماعی که ارتباط مستقیم با آسیب دیدگان دارند، می‌تواند به بهبود تصویر پلیس در بین مردم کمک کند که ماحصل آن، شکل‌گیری جامعه‌ای سالم‌تر و با نشاط‌تر است.

بر اساس یافته‌های تحقیق، رابطه معناداری بین آگاهی از پیامدهای زیان‌بار مواد مخدر و مشارکت در مبارزه با مواد مخدر وجود دارد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود دستگاه‌ها و افراد مرتبط به ویژه مددکاران اجتماعی نسبت به اطلاع‌رسانی در خصوص پیامدهای زیان‌بار مواد مخدر اقدام کنند. این امر می‌تواند، حساسیت خانواده‌ها و به خصوص جوانان را در مبارزه با مواد مخدر تشدید کند و از این رهگذر به ایجاد جامعه‌ای سالم‌تر کمک نماید.

بر اساس یافته‌های تحقیق، رابطه معناداری بین مهارت حل مسئله و مشارکت در مبارزه با مواد مخدر وجود دارد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود دستگاه‌ها و افراد مرتبط مانند مشاوران در آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها؛ و مددکاران اجتماعی به امر مهارت‌آموزی به مخاطبان خود اهتمام ورزند. این امر را می‌توان با قرار دادن درسی به نام مهارت‌های روانی-اجتماعی، در برنامه‌های درسی یا فوق برنامه دانش‌آموزان و دانشجویان، محقق نمود و از این طریق به دوام و بقای جامعه کمک نمود.

به‌طور خلاصه، پیشنهادها، پژوهش‌های پژوهش حاضر مبنی بر آموزش ضرورت‌مقابله با مواد و حساسیت نسبت به آن در بین جوانان، آگاه‌سازی آنها نسبت به پیامدهای زیان‌بار مواد، و آموزش مهارت حل مسئله به جوانان، می‌تواند توسط مددکاران اجتماعی که به حل آسیب‌های اجتماعی اهتمام دارند، مورد استفاده قرار گیرد. مددکاران اجتماعی به‌طور

طبیعی بر مددجویانی که قربانی مواد هستند متمرکزند اما با توجه به این که مددکاری اجتماعی در کنترل و پیشگیری آسیب‌های اجتماعی نیز اهمیت بسیاری دارد، استفاده از پتانسیل جوانان و عوامل مرتبط با تقویت این پتانسیل، می‌تواند به کنترل و پیشگیری آسیب اجتماعی مواد مخدر، کمک کند.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم

سپاسگزاری

نویسندگان مقاله از دفتر تحقیقات کاربردی نیروی انتظامی استان کهگیلویه و بویراحمد به دلیل حمایت مالی صمیمانه تشکر می‌نمایند. به علاوه، از کلیه پاسخگویان نیز که با تحقیق مشارکت و همراهی کردند، سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- آزاد ارمکی، تقی، و صرامی، فاطمه. (۱۳۹۷)، «مطالعه کارکردهای جامعه‌شناختی سازمان‌های غیردولتی فعال در حوزه درمان اعتیاد»، فصلنامه اعتیاد پژوهی، سال ۱۲، شماره ۴۷: ۵۱-۲۹.
- آیزنک، مایکل و کین، مایکل. (۱۳۸۹)، روانشناسی شناختی، ترجمه: اکبر رهنما و محمدرضا فریدی، تهران: انتشارات آبیژ، چاپ اول.
- اتکینسون، ریتا. آل؛ اتکینسون، ریچارد. سی؛ اسمیت، ادوارد. ای و دیگران. (۱۳۸۵)، زمینه روانشناسی هیلگارد، ترجمه: محمدنقی براهنی و همکاران، تهران، انتشارات رشد، چاپ اول.
- احمدزاده اصل، مسعود؛ داودی، فرنوش؛ حریری فر، عالمه و هادی، فاطمه. (۱۳۹۵)، راهنمای خودمراقبتی جوانان، تهران: انتشارات پارسای سلامت، چاپ اول.
- احمدی، سیروس و فرهادی، الهام. (۱۳۹۶)، «بررسی رابطه مهارت حل مسئله و احساس امنیت در بین زنان»، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۶، شماره ۱۷: ۴۴-۳۳.
- احمدی، سیروس؛ میرفردی، اصغر و زارعی، قاسم. (۱۳۹۲)، «بررسی رابطه مسئولیت‌پذیری و گرایش به صرفه‌جویی در مصرف آب»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۴، شماره ۵۰: ۱۸۵-۲۰۰.
- احمدی، حبیب. (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی انحرافات، تهران: انتشارات سمت، چاپ اول.
- اسلاوین، رابرت. ای. (۱۳۸۹)، روانشناسی تربیتی، نظریه و کاربرت، ترجمه: یحیی سیدمحمدی، تهران: نشر روان، چاپ اول.
- بدار، لوک؛ دزیل، ژوزه؛ و لامارش، لوک. (۱۳۹۰)، روانشناسی اجتماعی، ترجمه: حمزه گنجی، تهران: انتشارات ساوالان، چاپ چهارم.
- بیانی، علی اصغر و بیانی، علی. (۱۳۸۹)، «ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه سیاهه حل مسئله اجتماعی»، مجله روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی، سال ۷، شماره ۲۶: ۵۴-۱۴۷.
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۵)، جامعه‌شناسی نظم، تهران، نشر نی، چاپ اول.
- حاجی، احمد. (۱۳۹۶)، راهنمای خدمات اختلالات مصرف مواد در مراقبت‌های بهداشتی اولیه: کتاب کارشناس سلامت روان، تهران: وزارت بهداشت، چاپ اول.
- سیف، احمد. (۱۳۸۶)، روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی آموزش و یادگیری، تهران: نشر دوران، چاپ اول.

۱۴۰ | فصلنامه علمی پژوهشنامه مددکاری اجتماعی | سال نهم | شماره ۳۵ | بهار ۱۴۰۲

- شایگان، فریبا و اصغر زاده، سمیه. (۱۳۹۴)، «جایگاه مشارکت مردم در پیشگیری از جرائم مواد مخدر»، فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، سال ۵، شماره ۲۰: ۸۶-۶۹.
- شایگان، فریبا. (۱۳۸۹)، «مشارکت زنان در پیشگیری از مصرف مواد مخدر»، فصلنامه دانش انتظامی، سال ۱۲، شماره ۳: ۱۳۷-۱۱۱.
- صرامی، حمید. (۱۴۰۱)، مصرف مواد مخدر در ایران. خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱ خرداد. قابل دسترسی در: <https://www.irna.ir/news/84774990/%DB%B4>
- صرامی، حمید؛ رحیمی موقر، آفرین؛ رفیعی، حسن و امین اسماعیلی، معصومه. (۱۳۹۶)، سند جامع مبارزه جامع با مواد مخدر، روان گردان‌ها، و پیش سازها با رویکرد اجتماعی، تهران: ستاد مبارزه با مواد مخدر، چاپ اول.
- عیسی زاده، ابراهیم؛ یاری، منیر؛ فراهانی، راضیه و صحرائی، احمد. (۱۳۹۲)، «احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس: مورد مطالعه شهر زاهدان»، فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، سال ۵، شماره ۱: ۲۹-۱.
- غفاری، غلامرضا و نیازی، محسن. (۱۳۸۶)، جامعه‌شناسی مشارکت، تهران: انتشارات آگاه، چاپ اول.
- قهرمانی، علی‌اکبر. (۱۳۹۰)، «پلیس جامعه محور: نقش مشارکت مردم در پیشگیری از وقوع جرم»، مطالعات پیشگیری از جرم، سال ۶، شماره ۱۸: ۳۴-۷.
- گنجی، حمزه. (۱۳۶۷)، روانشناسی عمومی، تهران: انتشارات ساوالان، چاپ اول.
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۸۷)، بررسی راه‌های جلب مشارکت مردمی در برنامه‌های توسعه پایدار، تهران: موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران، چاپ اول.
- محسنی تبریزی، علیرضا؛ کریمی، رضا و نوابخش، مهرداد. (۱۳۹۵)، «تبیین جامعه‌شناختی مشارکت جوانان، علل، صور و چالش‌ها (مورد مطالعه: شهر تهران)»، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، سال ۱۵، شماره ۳۳: ۴۴-۹.
- محمدی، علی. (۱۳۹۶)، «پیشگیری از اعتیاد با رویکرد اجتماعی کردن مبارزه با مواد مخدر و بهره‌مندی از ظرفیت سازمان‌های مردمی»، مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، سال ۲، شماره ۱۱: ۸۵-۱۰۰.

- وراویی، اکبر و بهره بر، سروش. (۱۳۸۸)، «مقایسه راهبردی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم»، مطالعات پیشگیری از جرم، سال ۴، شماره ۱۰: ۱۴۷-۱۲۳.

- یزدان پناه، بهروز؛ صفری، میترا؛ یوسفی، مهران و دیگران. (۱۳۸۹)، «اثر برنامه آموزشی جامعه محور پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر بر کاهش رفتارهای پرخطر»، مجله دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، سال ۱۸، شماره ۳: ۱۹۸-۱۹۱.

- Abadi, Melissa. H., Shamblen, Stephen. R., Thompson, Kirsten. T., Richard, Bonnie. O., Parrino, Heather., and Martin, T. Hall. (2020). "Peer-led training to reduce -- - alcohol misuse and related harm among Greek-affiliated students". *Substance Use & Misuse*, 55(14), 2321-2331.
[https:// DOI: 10.1080/10826084.2020.1811342](https://doi.org/10.1080/10826084.2020.1811342)
- Aguirre-Molina, Marilyn and Dennis, M. Gorman. (1996). "Community-based approaches for the prevention of alcohol, tobacco, and other drug use". *Annual Review of Public Health*, 17(1), 337-358.
[https://DOI:10.1146/annurev.pu.17.050196.002005](https://doi.org/10.1146/annurev.pu.17.050196.002005)
- Auhagen, Ann. E. (2001). *Responsibility in everyday life*. London: Rutledge.
- Berkowitz, Leonard., and Louise. R. Daniels. (1964). "Affecting the salience of the social responsibility norm: Effects of past help on the response to dependency relationships". *Journal of Abnormal and Social Psychology*. 68, 275-281. <https://doi.org/10.1037/h0040164>
- Berkowitz, Leonard. (Ed.). (1972). *Social norms, feeling and other factors affecting helping and altruism*. New York: Academic press.
- Bradford, Ben and Jonathan, Jackson. (2016). "Cooperating with the police as an act of social control: trust and neighborhood concerns as predictors of public assistance". *Nordic Journal of Studies in Policing*, 3(2), 111-131.
DOI: 10.18261/issn.1894-8693-2016-02-04
- Cordner, Gary. W. (1986). "Fear of crime and the police: An evaluation of a fear-reduction strategy". *Journal of Police Science and Administration*, 14(3), 223-33.
- Diamond, Sara., Schensul, Jean. J., Snyder, Leslie. B., Bermudez, Alessandro., and Nicole, D'Alessandro. (2009). "Building experience: A multilevel alcohol and drug prevention intervention". *American Journal of Community Psychology*, 43(3-4), 292-312. <https://doi.org/10.1007/s10464-009-9230-3>

- D'Zurilla, Thomas. J., Nezu, Arthur. M., and Albert, Maydeu-Olivares, (Eds.). (2002). *Social problem solving: Theory and assessment*. Washington: American Psychological Association.
- D'Zurilla, Thomas.J., and Marvin, Goldfrid. (1971). "Problem solving and behavior modification". *Journal of Abnormal Psychology*, 78, 107-126. <https://doi.org/10.1037/h0031360>
- Franzese. Robert. J. (2015). *The sociology of deviance: Differences, tradition, and stigma*. New York: Cengage.
- Goudriaan, Heike., Karin, Wittebrood., and Paul, Nieuwbeerta. (2006). "Neighbourhood characteristics and reporting crime". *British Journal of Criminology*, 46, 719-742. <https://doi.org/10.1093/bjc/azi096>
- Gregory, Gary., and Michael, Di Leo. (2003). "Repeated behavior and environmental psychology: The role of personal involvement and habit formation in explaining water consumption". *Journal of Applied Social Psychology*, 33, 1261-1296. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2003.tb01949.x>
- Hart, Roger. A. (1992). *Children's participation: from tokenism to citizenship*. Florence: UNICEF.
- Latane, Bibb., and John, M. Darley. (1970). *The unresponsive bystander: Why doesn't he help?* New York: Appleton Century Crofts.
- Macionis, John. J. (2017). *Sociology*. New York: Pearson.
- McCaine, Ted. (2005). *Teaching for tomorrow: Teaching content and problem-solving skills*, Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Montada, Leo, (Ed.). (2001). *Denial of responsibility*. London: Routledge.
- Morin, Alain. (2011). "Self-awareness: Definition, measures, effects, functions and antecedents". *Social and Personality Psychology Compass*, 5(10), 807-823. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00387.x>
- Murphy, Kristina., Hinds, Lyn., and Jenny, Fleming. (2008). "Encouraging public cooperation and support for police". *Policing & Society*, 18(2), 136-155. <https://doi.org/10.1080/10439460802008660>
- Peterson, Andrew., and Robert, Reid. (2003). "Paths to psychological empowerment in an urban community: Sense of community and citizen participation in substance abuse prevention activities". *Journal of Community Psychology*, 31, 25-38. <https://doi.org/10.1002/jcop.10034>
- Proctor, Tony. (2010). *Creative problem-solving for managers: Developing skills for decision making and innovation*. London: Routledge.
- Quinton, Sylvia. L., Boyle, Meleah., Lankford-Purnell, Kutresa., Lankford, Gail., and Bradley, Boekeloo. (2021). "The need for marijuana perceived risk

interventions targeting college students at a historically black college and university". *Journal of Psychoactive Drugs*, 53(4), 319–328.

[https:// DOI: 10.1080/02791072.2021.1899347](https://doi.org/10.1080/02791072.2021.1899347)

- Reid, Robert., Forenza, Brad., Lardier, David.T., and Pauline, Garcia-Reid. (2017). "Exploring the predictors of citizen participation in substance abuse prevention activities". *Journal of Alcoholism and Drug Dependence*, 5(2), 1-10. [https://DOI: 10.4172/2329-6488.1000260](https://doi.org/10.4172/2329-6488.1000260)
- Schwartz, Shalom. H., and Geraldine, T. Clausen. (1970). "Responsibility, norms and helping in an emergency". *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 299-311. [https:// DOI:10.1037/h0029842](https://doi.org/10.1037/h0029842)
- Skogan, Wesley. G., and Kathleen, Frydl. (2004). *Fairness and effectiveness in policing: the evidence*. Washington, DC: Committee to Review Research on Police Policy and Practices.
- Sunshine, Jason., and Tom, R. Tyler. (2003). "The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing". *Law and Society Review*, 37(3), 513-547. [https:// DOI: 10.1111/1540-5893.3703002](https://doi.org/10.1111/1540-5893.3703002)
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *World drug report*. Available at: <https://reliefweb.int/report/world/unodc-world-drug-report-2022>.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2020). *Handbook on youth participation in drug prevention work*. Available at: https://www.unodc.org/res/prevention/youth-initiative/resources-new_html/Handbook_on_Youth_Participation.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2018). *Global overview of drug demand and supply*. Vienna: United Nations Publication.
- World Bank. (1996). *Participation sourcebook*. Washington D.C: The World Bank Publishing.

استناد به این مقاله: احمدی، سیروس و مختاری، مریم. (۱۴۰۲). بررسی مشارکت جوانان در پیشگیری از مواد و روان گردانها و عوامل اجتماعی روانی مرتبط با آن، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۱۰(۳۵)، ۱۱۱-۱۴۴.

Social Work Research Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

